بررسی رابطه بین استرس شغلی و سلامت روان در شاغلین سنگ آهن مرکزی بافق در سال ۱۳۹۳

محمدافخمی عقدا[۱]، فائزه افخمی عقدا[۲*]، مریم فلاحتی[۳]، حسین محمد میرزایی[۴]

چکیده

مقدمه: استرس شغلی از پدیده های مهم و قابل توجه در محیط کار در عصر حاضر محسوب می شود و سلامت روان در تمام عرصه های زندگی از جمله زندگی فردی ، اجتماعی وشغلی مهم می باشد. پژوهش حاضر با هدف تعیین رابطه بین استرس شغلی و سلامت روان در شاغلین سنگ آهن مرکزی بافق انجام گرفت.

روش بررسی: مطالعه حاضر از نوع توصیفی، همبستگی می باشد و جامعه آماری پژوهش ۲۴۰۰ نفر که در سال۱۳۹۳ در سنگ آهن مرکزی بافق مشغول به کار بوده‌اند. جهت برآورد حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان وکریجسی ۳۳۱ نفر محاسبه گردید. ابزار جمع آوری داده پرسشنامه استاندارد سلامت عمومی گلد برکGHQ و استرس شغلی DASS می باشد. برای آنالیز داده‌ها از نرم‌افزار $SPSS_{21}$ استفاده گردید.

یافته ها: نتایج نشان داد که سلامت روان درکارمندان و استرس شغلی در کارگران بیشتر می باشد و رابطه معنی‌داری بین استرس شغلی و سلامت روان در هر دورده شغلی کارمند و کارگر وجود دارد اما از بین متغیرهای دموگرافیک بغیر از جنس که با سلامت روان در رده شغلی رابطه دارد مابقی متغیرهای دموگرافیک هیچکدام با سلامت روان و استرس شغلی رابطه معنی داری وجود ندارد ($P\leq ۰/۰۵$).

نتیجه گیری: استرس شغلی در هر دو رده شغلی با سلامت روان رابطه داشته که خود می تواند بر سطح تولید و کیفیت محصول تاثیر گذار بوده و از طرفی علاوه بر شاغلین افراد تحت پوشش انها و جامعه در معرض خطرات ناشی از سلامت روحی و روانی و نهایتا جسمی قرار می گیرند .

کلید واژه ها: استرس شغلی، سلامت روان، سنگ آهن مرکزی

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۹۷/۱۰/۱۵

تاریخ پذیرش: ۹۸/۰۲/۱۵

ارجاع:

افخمی عقدا محمد، افخمی عقدا فائزه، فلاحتی مریم، محمد میرزایی حسین. بررسی رابطه بین استرس شغلی و سلامت روان در شاغلین سنگ آهن مرکزی بافق در سال ۱۳۹۳. بهداشت کار و ارتقاء سلامت ۱۳۹۸; ۳(۳): ۱۵-۲۲۶.

[۱] گروه آموزش بهداشت، مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، مدرس دانشگاه پیام نور، یزد، ایران

[۲] *گروه بهداشت عمومی، کمیته تحقیقات دانشجویی دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران

(نویسنده مسئول: afkhma@yahoo.com)

[۳] کارشناس ارشد مشاوره، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران

[۴] پزشک عمومی، مرکز بهداشتی درمانی سنگ اهن مرکزی بافق، بافق، یزد، ایران

[Downloaded from ohhp.ssu.ac.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.18502/ohhp.v3i3.1968]

مقدمه

مهمترین و ارزنده ترین ثروت و دارایی هر کشوری در حال حاضر نیروی انسانی خلاق و کار آمد می باشد. جوامع بسیاری با وجود داشتن منابع و امکانات خدادادی وطبیعی سرشار به دلیل فقدان نیروی انسانی شایسته و لایق، توان استفاده از این امکانات و مواهب الهی را ندارند (۱).

با توجه به رشد جمعیت و ایجاد شغلها و فناوریهای جدید افراد ساعات قابل توجهی از زندگی خودرا در محیط کار صرف مینمایند که این امر تنش ها و حساسیت های مثبت و منفی را می تواند به همراه داشته باشد از این روافراد باید در سراسر زندگی خود پیوسته با تغییرات درونی و تغییرات جهان پیرامون خود تطبیق ایجاد کرده و با آنها سازش نماید شرایط محیط شغلی و خصوصیات شخصیتی افراد گاه پیامدهای منفی را متوجه سلامت کارکنان و کارگران بویژه در بخش صنعتی می کند در چند دهه اخیر استرس شغلی به عنوان یک پدیده آزار دهنده از سوی محققین و سازمان بهداشت جهانی (who) مورد توجه قرار گرفته است (۲-۴).

پدیده استرس یکی از معضلات اساسی در طی چند دهه اخیر بوده که افراد را به صورت تدریجی به سمت زندگی مدرن سوق داده که گریبان گیر جوامع بشری شده است .با صنعتی شدن جهان این پدیده اهمیت ویژه ای یافته و به طور گسترده و فزاینده ای سلامتی شاغلین را تحت تأثیر قرار می دهد خطرات فیزیکی، شیمیایی، ارگونومیک و بیولوژیک تنها خطرات محیط کار نبوده و عوامل روانی محیط کار یکی از عوامل خطر ساز اصلی محسوب گردیده که استرس شغلی یکی از مهمترین انها می باشد به طوری که در سال ۱۹۹۲ سازمان ملل متحد استرس شغلی را بیماری قرن دانست و چندی بعد سازمان بهداشت جهانی آن را مشکلی هم گیر در جهان اعلام کرد (۵).

هر فردی در هر شغلی که مشغول انجام وظیفه باشددر آن شغل استرس وجود دارد و به گونه ای بر آنها فشار روانی وارد می کند تحولات شغلی مانند تغییرات سازمانی، تغییر حقوق و دستمزد ، ترفیات شغلی، نوبت کاری، کاهش افزایش نیروی انسانی و دگرگونی های اجتماعی موضوع های هستند که به شکلی بر فرد فشار وارد آورده و او را دچار آشفتگی، نگرانی ، تشویش و اضطراب می نماید این نگرانی ها و تشویش ها در پیشه های گوناگون است (۶).

بر اساس اعلام سازمان بین المللی کار ((ILO هزینه های وارده در کشورها به علت استرس شغلی بین ۳/۵ -۱ درصد تولید ناخالص داخلی تخمین زده می شود که رقم مذکور آنرا در جایگاه پدیده های مهم و قابل توجه محسوب می نماید (۷).

ازطرفی امروزه سلامت روانی یکی از موضوعات و مقولاتی است که ذهن بسیاری از کارشناسان حوزه های گوناگون را به خود مشغول کرده است علت این امر هم ارتباط و تاثیر سلامت روانی بر کارکردهای گوناگون انسانی است.سلامت روانی اصطلاحی است که برای توصیف سطوح شناختی و هیجانی رفاه و آسایش و نیز عدم وجود اختلال روانی بکار می رودبر اساس دیدگاه کل نگر و روانشناسی مثبت نگر سلامت روانی در برگیرنده توانایی فرد برای لذت بردن از زرنگی ،ایجاد تعادل بین فعالیتهای زندگی و کوشش برای رسیدن به بهبود پذیری روانی است (۸).

پژوهش های مختلف نشان می دهند که محیط کار و استرس های ناشی از محیط کار می توانند باعث بروز اختلال روانی در شاغلین شده و یا ایجاد اختلال روانی در آنان سرعت ببخشد که این موضوع میتواند موجب بیماری واز کار افتادگی شده و یا ناتوانی آنها را به همراه داشته باشد (۹).

براساس گزارش های موجود ایالات متحده امریکا سالانه سی صد میلیون دلار و کشورهای اروپایی هر سال بیش از ۳۰ میلیون دلار (۲۰ میلیون یورو) خسارت ناشی از استرس و پیامدهای آن را اعلام کرده اند این گزارش حاکی است که ۵۰ الی ۸۰ درصد اختلالات روان تنی و ۶۰درصد حوادث شغلی ناشی از استرس می باشد (۱۰).

[Downloaded from ohhp.ssu.ac.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.18502/ohhp.v3i3.1968]

در ایران مطالعات مختلف بیانگر شیوع بین ۲۳/۴ تا نزدیک به ۵۰ درصد گزارش شده است این مطالعات عمدتاً در بین پرستاران و معلمان صورت گرفته و واحدهای صنعتی و تولیدی مختلف کشور ما که به طور مرتب با استرس روبرو هستند می بایست مورد توجه قرار گیرند (۱۲-۱۱). لذا با توجه به اهمیت سنگ آهن در مصارف داخلی و خارجی و به دلیل نقش خاص خود و نیز سابقه این معدن این مطالعه با هدف تعیین میزان رابطه بین استرس شغلی و سلامت روان در شاغلین سنگ آهن مرکزی بافق انجام تا از نتایج آن در راستای جنبه های نوآوری که بهبود و ارتقاءسلامت روح و روان و حتی جسم شاغلین که نهایتا تولید بیشتری را بدنبال خواهد داشت.

روش بررسی

روش پژوهش در این مطالعه توصیفی و از نوع همبستگی می باشد و جامعه آماری پژوهش ۲۴۰۰ نفر (۱۶۰۰ نفر کارگر و ۸۰۰ نفر کارمند) در سنگ آهن مرکزی مشغول به کار بوده که جهت برآورد حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان و کریجسی ۳۳۱ نفر محاسبه گردیدکه به تناسب ۲۱۶ نفر در بخش کارگری و ۱۱۵ نفر در بخش کارمندی مشمول گردیدندابزار جمع آوری داده از دوپرسشنامه استاندارد سلامت عمومی گلد برگ GHQ و استرس شغلی DASS می باشد. پرسشنامه مذکور در سه بخش تدوین شده است در بخش نخست اطلاعات دموگرافیک در قالب ۷سوال مورد بررسی قرار می گیرد. در بخش دوم ۲۸ سوال در خصوص سلامت عمومی که این پرسشنامه توسط گلدبرگ (Goldberg) ساخته شده است که سئوالات آن در بر گیرندۀ چهار خرده مقیاس می باشد که هر یک از آنها خود شامل ۷ سئوال می باشند. سئوالات ۷-۱ مربوط به مقیاس علائم جسمانی و وضعیت سلامت عمومی می باشد. از سوال ۱۴-۸ مربوط به مقیاس اضطراب، از سئوال ۱۵ تا ۲۱ مربوط به مقیاس اختلال عملکرد اجتماعی، و سئوالات ۲۸-۲۲ نیز مربوط به مقیاس افسردگی می باشند.روش نمره گذاری روش لیکرتی است که گزینه ها بصورت (۰-۱-۲-۳) نمره داده می شوند. حداکثر نمره آزمودنی با این روش در پرسشنامه مذکور ۸۴ خواهد بودجهت روایی و پایایی پرسشنامه حاضر استاندارد بوده و در جمعیت مختلفی در ایران و کشورهای مختلف هنجاریابی شده است. در یک مطالعه این پرسشنامه همزمان با یک آزمون موازی (MHQ) سنجیده شد که ضریب همبستگی دو آزمون ۵۵ بوده و ضرایب همبستگی بین خرده آزمونهای این پرسشنامه با نمره کل بین ۰/۷۲ تا ۰/۸۷ بود که بیانگر اعتبار بالای آن می باشد. هم چنین این آزمون از پایائی بالایی برخوردار است که مقدار آلفا محاسبه شده برای کل گویه های آن ۰/۹۰ می باشد (۱۳) و در بخش سوم ۴۲ سوال در خصوص استرس شغلیDASS ، که در سال ۱۹۹۵ توسط لاویبوند و لاویبوند تهیه شد. که شامل سازه های روانی « افسردگی ، «اضطراب» و « استرس» که هریک از ۱۴ عبارت یک عامل یا سازه روانی را اندازه گیری می کند. جهت روایی و پایایی پرسشنامه بر اساس مطالعات انجام شده توسط لاویبوند و لاویبوند (۱۹۹۵) نشان داد که اعتبار و باز آزمایی برای زیر مقیاس های فرعی به ترتیب ۰/۸۱ برای استرس، ۰/ ۷۹ برای اضطراب و ۰/۷۱ برای افسردگی به دست آمد. برای روایی مقیاس نیز ضرایب همبستگی با پرسشنامه های اضطراب و افسردگی بک به ترتیب ۰/۸۱ و ۰/۷۴ به دست آمد. بنابراین این مقیاس جهت بکارگیری در فعالیتهای پژوهشی و تشخیصی دارای اعتبار مناسبی است. در پژوهشی توسط افضلی و همکاران (۱۳۸۶) ویژگی های روان سنجی آزمون در نمونه ۴۰۰ نفری از دانش آموزان شهر کرمانشاه اجرا و نتایج نشان داد که همبستگی مقیاس افسردگی این آزمون با تست افسردگی ۰/۸۴۹ همبستگی مقیاس اضطراب نیز با آزمون زونگ ۰/۸۳۱ و همبستگی مقیاس استرس و سیاهه استرس دانش آموزان۰/۷۵۷ بود. ضریب آلفای محاسبه شده برای مقیاس افسردگی برابر با ۰/۹۴ و مقیاس اضطراب برابر با ۰/۸۵ و مقیاس استرس برابر با ۰/۸۷ محاسبه شد.نمره گذاری پرسشنامه بصورت پاسخدهی به پرسش‌ها به صورت ۴ گزینه

[Downloaded from ohhp.ssu.ac.ir on 2026-11-26]
[DOI: 10.18502/ohhp.v3i3.1968]

ای است که به صورت خود سنجی تکمیل می شود. دامنهٔ پاسخ ها از " هیچ وقت " تا "همیشه" متغیر است، به طوری که افراد می توانند پاسخ های خود را به صورت یکی از گزینه های مقابل پرسش مربوطه به صورت "هیچ وقت" "کمی" " گاهی" و "همیشه" با علامت ضربدر (×) مشخص نمایند. نمره گذاری از "صفر" "سه" و نمره صفر برای گزینه "هیچ وقت"، نمره یک برای گزینه"کمی"، نمره دو برای گزینه "گاهی" و نمره سه برای گزینه "همیشه" در نظر گرفته شده است. به این ترتیب نمره‌ی هر آزمودنی در هر یک از خرده‌مقیاس‌های افسردگی، اضطراب و استرس بین صفر تا ... متغیر است. نقاط برش بر حسب شدت خرده‌مقیاس‌های افسردگی، اضطراب و استرس در جدول ... نمایانده شده است.

جدول ۱: نقاط برش برحسب شدت خرده‌مقیاس‌های افسردگی، اضطراب و استرس

شدت	افسردگی	اضطراب	استرس
عادی	۰-۹	۰-۷	۰-۱۴
خفیف	۱۰-۱۳	۸-۹	۱۵-۱۸
متوسط	۱۴-۲۰	۱۰-۱۴	۱۹-۲۵
شدید	۲۱-۲۷	۱۵-۱۹	۳۳-۲۶
بسیار شدید	۲۸ بیشتر	۲۰ و بیشتر	۳۴ وبیشتر

می باشد (۱۴) جهت جمع آوری داده ها تعدادی پرسشگر را آموزش و توجیح و سپس با هماهنگی مدیران بخش کارگری و اداری و حفاظت و حراست، پرسشگران به واحدهای مذکور مراجعه و به تناسب حجم نمونه در بخش کارگری و اداری پرسشنامه ها را تکمیل و جمع آوری نمودند. برای آزمون فرضیه ها با استفاده از نرم افزار $SPSS_{18}$ از آزمون های t-test، تحلیل واریانس رگرسیون، پیرسون استفاده گردید.

یافته ها

داده های گردآوری شده با توجه به سوالات و فرضیه های پژوهشی توصیف و تجزیه و تحلیل شده اند.

الف) یافته های توصیفی:

بطورکلی یافته ها نشان داد از مجموع ۳۳۱ شرکت کننده در این طرح، ۶۵/۳ درصد کارگر و ۳۴/۷ درصد کارمند بوده اند. میانگین سنی به ترتیب ۳۵/۱۹±۶/۱ حاصل شد و از نظر جنس، بیشتر افراد را با ۹۵/۶ درصد مردان و در ارتباط با وضعیت تاهل، بیشتر افراد را با ۹۴/۴ درصد متاهلین و ۵/۶ درصد مجرد، تشکیل دادند. از نظر سنی بیشتر افراد در گروه سنی سی تا چهل سال با ۵۷،۸درصد قرار گرفته اند. تحصیلات بیشتر افراد (۴۸/۴ درصد) دیپلم و بعد از آن فوق دیپلم با ۱۹/۲ درصد محاسبه گردید. شیفت کاری بیشتر افراد با ۵۰/۵ درصد چرخشی و ۴۷ درصد صبحکاری و ۲/۵ درصد صبح وعصر بوده اند. در بررسی سابقه کار افراد مورد پژوهش مشخص گردید که بیشتر افراد با ۳۹/۸ درصد دارای سابقه کار ۱۵-۱۰ سال و بعد از آن سابقه کار ۱۰-۵ سال با ۲۱/۹ درصد قرار داشته‌اند. در ارتباط با وضعیت مسکن نیز بیشتر آن ها با ۷۱/۳ درصد دارای منزل شخصی و ۲۸/۷ درصد استیجاری بوده اند.

با توجه به نتایج جدول ۲، میانگین استرس شغلی به ترتیب در گروه کارمندان ۱۴/۶۶±۱۸/۱۸ و کارگران ۱۶/۷۴±۲۴/۲۶ و سلامت روان به ترتیب در گروه کارمندان ۸/۵±۸۱/۷۷ و کارگران ۷۷/۱۲/۶۸ مشاهده گردید. همچنین میانگین استرس شغلی بطورکلی ۱۶/۲۹±۲۲/۱۵ و سلامت روان ۱۱/۵۶±۷۹/۲۳ محاسبه گردید.

ب) یافته های استنباطی

فرضیه اول: بین سطح سلامت روان بامتغیر های دموگرافیک در کارمندان و کارگران سنگ آهن بافق رابطه وجود دارد.

همانطور که در جدول بالامشاهده میشود با استفاده از آزمون تحلیل واریانس و با اطمینان ۹۵ درصد، جهت مقایسه میانگین سلامت روان در دو گروه کارمند و کارگر برحسب متغیرهای

[Downloaded from ohhp.ssu.ac.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.18502/ohhp.v3i3.1968]

دموگرافیک نشان دهنده عدم وجود تفاوت معنی دار در هر یک از موارد فوق می باشد.

فرضیه دوم: بین استرس شغلی بامتغیر های دموگرافیک در کارمندان و کارگران سنگ آهن بافق رابطه وجود دارد.

همانطور که در جدول بالا مشاهده میشود با استفاده از آزمون تحلیل واریانس و با اطمینان ۹۵ درصد، جهت مقایسه میانگین استرس شغلی در دو گروه های مورد مطالعه برحسب متغیرهای دموگرافیک محاسبه گردید که نشان دهنده عدم وجود تفاوت معنی دار در میانگین استرس شغلی در هر یک از موارد فوق می باشد.

فرضیه سوم: بین سلامت روان با استرس شغلی در کارمندان سنگ آهن بافق رابطه وجود دارد.

جدول بالا نشان دادبین سلامت روان و استرس شغلی در کارمندان شاغل در سنگ آهن مرکزی بافق ارتباط وجود دارد که نشان دهنده وجود همبستگی معکوس و معنی دار بین سلامت روان و استرس شغلی میباشد. این بدان معنی است که میزان استرس شغلی در سلامت روان تاثیر معنی داری دارد و هرچه میزان استرس شغلی افزایش یابد سلامت روان کاهش می یابد و برعکس.

فرضیه چهارم: سلامت روان پیش بینی کننده متغیر استرس شغلی در گروه کارمندان سنگ آهن بافق می باشد.

جدول بالا به توان پیش بینی سلامت روان براساس متغیر استرس شغلی در گروه مورد مطالعه می پردازدکه با اطمینان ۹۵ درصد محاسبه گردیدومی توان نتیجه گرفت که توان پیش بینی سلامت روان از روی متغیر استرس شغلی وجود دارد. لذا، تاثیر در سلامت روان افراد ناشی از میزان استرس شغلی مشاهده می شود.

فرضیه پنجم: بین سلامت روان با استرس شغلی در کارگران سنگ آهن بافق رابطه وجود دارد.

نتایج جدول ۷ نشان داد بین سلامت روان و استرس شغلی در کارگران شاغل در سنگ آهن مرکزی بافق ارتباط وجود دارد که نشان دهنده وجود همبستگی معکوس و معنی دار بین سلامت روان و استرس شغلی می باشد. این بدان معنی است که میزان استرس شغلی در سلامت روان تاثیر معنی داری دارد و هرچه میزان استرس شغلی افزایش یابد سلامت روان کاهش می یابد و برعکس.

فرضیه ششم: سلامت روان پیش بینی کننده متغیر استرس شغلی در گروه کارگران سنگ آهن بافق می باشد.

نتایج جدول ۸ به توان پیش بینی سلامت روان براساس متغیر استرس شغلی در گروه کارگران می پردازد. همانطور که در جدول مشاهده می شود می توان نتیجه گرفت که توان پیش بینی سلامت روان از روی متغیر استرس شغلی وجود دارد. لذا، تاثیر در سلامت روان افراد ناشی از میزان استرس شغلی مشاهده می شود.

جدول ۲: میانگین نمره استرس شغلی و سلامت روان در شاغلین سنگ آهن مرکزی بافق

رده شغلی	متغیر	فراوانی	میانگین	انحراف معیار
کارمند	استرس شغلی	۱۱۵	۱۸/۱۸	۱۴/۶۶
	سلامت روان	۱۱۳	۸۱/۷۷	۸/۵
کارگر	استرس شغلی	۲۱۶	۲۴/۲۶	۱۶/۷۴
	سلامت روان	۲۱۶	۷۷/۹	۱۲/۶۸
کل	استرس شغلی	۳۳۱	۲۲/۱۵	۱۶/۲۹
	سلامت روان	۳۲۹	۷۹/۲۳	۱۱/۵۶

[Downloaded from ohhp.ssu.ac.ir on 2026-11-26]
[DOI: 10.18502/ohhp.v3i3.1968]

جدول ۳: تحلیل واریانس جهت مقایسه میانگین سلامت روان برحسب متغیرهای دموگرافیک در گروه های مورد مطالعه

		مجموع مجذورات	درجه آزادی	مجذور میانگین	F	P-value
سن	رده شغلی	۲۶۸/۷۶	۱	۲۶۸/۷	۲/۱۵	۰/۱۴
	سن	۳۷۸/۱۹	۲	۱۸۹/۰۹	۱/۵۱	۰/۲۲
	گروه و سن	۵۱/۷۴	۲	۲۵/۸۷	۰/۲۱	۰/۸۱
میزان تحصیلات	رده شغلی	۰/۹۲	۱	۰/۹۲	۰/۰۰۷	۰/۹۳
	میزان تحصیلات	۸۹۴/۱۹	۴	۲۲۳/۵۴	۱/۷۲	۰/۱۴
	گروه و میزان تحصیلات	۱۲۸/۴۲	۴	۳۲/۱	۰/۲۴	۰/۹۱
سابقه کار	رده شغلی	۷۸/۲۲	۱	۷۸/۲۲	۰/۶۲	۰/۴۳
	سابقه کار	۱۱۹۱/۹	۴	۲۹۷/۹۷	۲/۳۷	۰/۰۵
	رده شغلی و سابقه کار	۵۵۱/۱	۴	۱۳۷/۷۷	۱/۰۹	۰/۳۵
وضعیت مسکن	رده شغلی	۸۱۰/۷۷	۱	۸۱۰/۷۷	۶/۲۵	۰/۰۱
	وضعیت مسکن	۸/۷۴	۲	۸/۷۴	۰/۰۶	۰/۷۹
	رده شغلی و وضعیت مسکن	۷/۹۶	۲	۷/۹۶	۰/۰۶	۰/۸
نوبت شیفت کار	رده شغلی	۱۰۹/۶۶	۱	۱۰۹/۶۶	۰/۸۶	۰/۳۵
	نوبت شیفت کار	۷۹۳/۵۷	۲	۳۹۶/۷۸	۳/۱۳	۰/۰۴
	رده شغلی و نوبت شیفت کار	۴۰/۸۶	۲	۴۰/۸۶	۰/۳۲	۰/۵۷

جدول ۴: تحلیل واریانس جهت مقایسه میانگین استرس شغلی برحسب متغیرهای دموگرافیک در گروههای مورد مطالعه

	منابع	مجموع مجذورات	درجه آزادی	مجذور میانگین	F	P.value
سن	رده شغلی	۸۰۷/۵۵	۱	۸۰۷/۵۵	۳/۱۵	۰/۰۷
	سن	۲۱۱/۵۶	۲	۱۰۹۰/۷۸	۴/۲۶	۰/۰۱
	رده شغلی و سن	۶۷۲/۴۳	۲	۳۳۶/۲۱	۱/۳۱	۰/۲۷
میزان تحصیلات	رده شغلی	۲۶۰/۲۳	۱	۲۶۰/۲۳	۱/۰۲	۰/۳۱
	میزان تحصیلات	۸۰۶/۲۶	۴	۲۰۱/۵۶	۰/۷۹	۰/۵۲
	گروه و میزان تحصیلات	۴۹۵/۰۵	۴	۱۲۳/۷۶	۰/۴۸	۰/۷۴
سابقه کار	رده شغلی	۲۵۰/۳۳	۱	۲۵۰/۳۳	۱	۰/۳۱
	سابقه کار	۳۲۵۱/۳۸	۴	۸۱۲/۸۴	۳/۲۵	۰/۰۱
	رده شغلی و سابقه کار	۱۵۳۵/۵۸	۴	۳۸۳/۸۹	۱/۵۳	۰/۱۹
وضعیت مسکن	رده شغلی	۲۷۴۶/۸۹	۱	۲۷۴۶/۸۹	۱۰/۵۳	۰/۰۰۱
	وضعیت مسکن	۱۷۶/۴۹	۲	۱۷۶/۴۹	۰/۶۷	۰/۴۱
	رده شغلی و وضعیت مسکن	۲۴۴/۳۹	۲	۲۴۴/۳۹	۰/۹۳	۰/۳۳
نوبت شیفت کار	رده شغلی	۶۱۸۹۸	۱	۸۹۸/۶۱	۳/۴۶	۰/۰۶
	نوبت شیفت کار	۱۲۵۹/۴۴	۲	۶۲۹/۷۲	۲/۴۲	۰/۰۹
	رده شغلی و نوبت شیفت کار	۳۸۵/۱۳	۲	۳۸۵/۱۳	۱/۴۸	۰/۲۲

[Downloaded from ohhp.ssu.ac.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.18502/ohhp.v3i3.1968]

جدول ۵: ضریب همبستگی پیرسون جهت بررسی رابطه بین سلامت روان و استرس شغلی در کارمندان

شاخص ها / متغیرها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	ضریب همبستگی	سطح معنی داری
سلامت روان	۱۱۳	۸۱/۷۷	۸/۵	-۰/۶۸	۰/۰۰۰
استرس شغلی	۱۱۵	۱۸/۱۸	۱۴/۶۶		

جدول ۶: توان پیش بینی سلامت روان براساس متغیر استرس شغلی در گروه مورد مطالعه (کارمندان)

منبع تغییرات	واریانس	درجه آزادی	میانگین مجذورات	f	سطح معنی داری
رگرسیون	۳۸۰۱/۵۹	۱	۳۸۰۱/۵۹	۹۸/۱۹	۰/۰۰۰
باقیمانده	۴۲۹۷/۴۶	۱۱۱	۳۸,۷۱		

جدول ۷: ضریب همبستگی پیرسون جهت بررسی رابطه بین سلامت روان و استرس شغلی در کارگران

شاخص ها / متغیرها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	ضریب همبستگی	سطح معنی داری
سلامت روان	۲۱۶	۷۷/۹	۱۲/۶۸	-۰/۵۱	۰/۰۰۰
استرس شغلی	۲۱۶	۲۴/۲۶	۱۶/۷۴		

جدول ۸: توان پیش بینی سلامت روان براساس متغیر استرس شغلی در کارگران

منبع تغییرات	واریانس	درجه آزادی	میانگین مجذورات	f	سطح معنی داری
رگرسیون	۹۰۱۲/۰۳	۱	۹۰۱۲/۰۳	۷۵/۳	۰/۰۰۰
باقیمانده	۲۵۶۰۹/۲۹	۲۱۴	۱۱۹/۶۷		

بحث

نتایج حاصل از این پژوهش بیانگر رابطه بین استرس شغلی و سلامت روان در کارکنان وکارگران سنگ آهن بافق می باشدکه با نتایج پژوهشهای کردگار (۱۵) افخمی (۱۶)،وسیی (۱۷)عقیلی نژاد (۱۸)، هاشم زاده (۱۹)، شهرکی واحد (۲۰)، لاندا (۲۱)، ووانگ، کنگجی ر(۲۲)، اندروز و ون (۲۳)، -هیوی ،گیوی، وی و ون (۲۴) همخوانی و با پژوهش کبیر زاده (۲۵) مغایر می باشد. همچنین بین استرس شغلی و سلامت روان در کارکنان وکارگران بر حسب سن رابطه وجود ندارد که با پژوهش افخمی (۱۶). کبیرزاده (۲۵). همخوانی و با پژوهش خاقانی زاده، (۲۲۶) و (مولائی، (۲۷) و فولادوند (۲۸)، مشتاق (۲۹) مغایر می‌باشد. بین استرس شغلی و سلامت روان در کارکنان و کارگران پژوهش مذکور بر حسب سطح تحصیلات رابطه وجود ندارد. که با پژوهش فولادوند (۲۸) همخوانی و با پژوهشهای افخمی (۱۶)، صادقی (۳۰). مولائی (۲۷) شهرکی واحد، (۲۰) مغایرمی باشد. بین استرس شغلی و سلامت روان در کارکنان و کارگران پژوهش مذکور بر حسب سابقه کار رابطه وجود ندارد. که با پژوهشهای افخمی(۱۶) و جعفری (۳۱) همخوانی داشته و با پژوهش های خاقانی زاده (۲۶) ، مولائی (۲۷). اسد زندی (۳۲) مغایر می باشد. لذا، در تبیین این نتایج میتوان گفت استرس شغلی به عنوان یک فرایند بیولوژیکی، روانی و ادراکی بدن فرد را وادار به انجام فعالیت می کند و بدن طبیعتا با آن تطابق نشان میدهد و این تطابق در افراد و محیطهای کاری متفاوت می باشد وهمچنین میزان بروز بیماری با استرس در محیط های کاری وافراد شاغل در آن محیط ها متفاوت است لذا عوامل فشارزای محیط کاردر بخش های کارگری واداری سنگ

[Downloaded from ohhp.ssu.ac.ir on 2026-11-26]
[DOI: 10.18502/ohhp.v3i3.1968]

آهن همچون معدن، اکتشاف، استخراج، ماشین آلات، انفجار، انبار، بارگیری، تخلیه و ... از یک طرف و از طرفی دیگر، موقعیت جغرافیایی شهر بافق از لحاظ آب و هوایی با گرمای بیش از ۴۵ درجه در تابستانها و شرایط سخت زندگی، کمبود منابع حمایتی، حجم کاری زیاد، تعارض بین بخش اداری و کارگری، فرسودگی ماشین آلات، شیفت کاری و چرخشی بودن آن موجب افزایش سطح اضطراب و ایجاد تغییرات در سیستم و کاهش قدرت سازگاری را در افراد بوجود آورد که در شرایط مشابه موجب بروز خستگی جسمانی و روانی، پیدایش نشانه های رفتاری از جمله غیبت از کار،ترک خدمت و افزایش حادثه های ناشی از کاررا به دنبال دارد (۳۳) و بروز نشانه های روانی و جسمی مانند افسردگی، اختلالات اضطرابی، اختلال خواب، زخمهای گوارشی، افزایش فشار خون، بیماریهای قلبی ، ناراحتیهای معده ای - رودهای، سردرد، ناراحتیهای تنفسی و بیماریهای پوستی شده و سلامت جسم و روان را به خطر میاندازد (۲۰). از سوی دیگر، برخورداری از سلامت روان یکی از عوامل مهارکنندهی اثرات منفی استرس زای شغلی است ویکی از ویژگیهای افراد مقاوم در برابر رویدادهای استرس زا، برخورداری از سلامت روان می باشد در واقع میتوان گفت، هرچه سطح سلامت روان افراد پایین تر باشد، مواجهه با استرس های شغلی با دشواری بیشتر و اثرات آن به مراتب مخرّب ترخواهد بود. (۳۴) هماهنگی با واحدهای حفاظت فیزیکی و حراست، همچنین بعد مسافت تا مرکز استان ونوبت کاری کارگران و کارکنان از محدودیت های پژوهش حاضر بودند.

نتیجه گیری

براساس نتایج بدست آمده بین استرس شغلی و سلامت روان در کارکنان وکارگران سنگ آهن بافق رابطه وجود دارد در واقع هر چه استرس شغلی در شاغلین بیشتر باشد سلامت روان آنها کمتر خواهد شد لذا محیطهای کاری به ویژه در معادن و بخشهای مرتبط با آن وبا سختی های خاص خود بستر بسیار مناسبی برای ایجاد استرس می باشد و شرایطی را به وجود می آورد که سبب ایجاد فشارهای روانی برای کارگران و کارکنان بخش اداری میگردد که بر اساس نتایج مطالعات قبلی از مهمترین آنها تاثیرات زیان آور روانشناختی فیزیولوژیکی و رفتاری مانند افسردگی اضطراب، نارضایتی شغلی، بیمارهای قلبی، ناراحتی های معده، روده ای سردرد، غیبت از کار، ترک شغل، افزایش حادثه های ناشی از کار و فقدان بهره وری برشاغلین دارد آثار و بازتاب های استرس شغلی چه بسیار که موجب تیرگی روابط افراد خانواده و جامعه می شوند رنج و ناراحتی های پدرو مادر به کودکان منتقل می شوند فرصت ها و دستاورهای شغلی از دست می روند و کیفیت زندگی لطمه می بیند لطمه ای که به کیفیت زندگی افراد وارد می شود به اضافه هزینه واقعی اقتصادی گویای آن است که استرس شغلی مشکلی است که ابعاد اقتصادی اجتماعی باورنکردنی داشته باشد که شایان توجه بسیار است لذا ایجاب می نماید که با تفکیک دو گروه مذکور با استفاده ازراهبردها و برنامه های مداخله ی و تنظیم و هماهنگی با بخشهای فوق ،آگاهی و نگرش شاغلین را افزایش تا بنحو مطلوب توانایی سازگاری با محیط کاری راکسب نموده تا نهایتا رفتار مناسبی را انجام و سلامت روان آنها بهبود و ارتقاء یابد.

تقدیر و تشکر

این مقاله حاصل طرح مصوب شورای پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی با مشارکت سنگ آهن مرکزی بافق به شماره طرح ۲۸۶۹ می باشد که از حمایت مالی و همکاری مدیران و شاغلین آن مرکز قدردانی می‌شود.

مشارکت نویسندگان

طراحی پژوهش: م.الف.ع، م.م.ح

جمع آوری داده: ف.الف.ع، م.ف

تحلیل داده: م.الف.ع، ف.الف.ع، م.ف

نگارش و اصلاح مقاله: ف.الف.ع، م.الف.ع، م.م.ح

تضاد منافع

هیچگونه تضاد منافعی از سوی نویسندگان گزارش نشده است.

[Downloaded from ohhp.ssu.ac.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.18502/ohhp.v3i3.1968]

منابع

1. Honari H, Rezaian A, Kouzehchian H, Ehsani M. The relationship between motivation and productivity of human resources in Iran physical education organization. Harakat: Spring; 2006;27: 45-54.
2. WHO. Raising awareness of stress at work in developing countries, a modern hazard in a traditional working environment, protecting workers' health. 2007. Available at: www.who. Int/occupational – health / publications/ pwh6/en/ index.html.
3. Rosch P. The health effects of job stress. Bus health; 1984. May;1(6):5-8.
4. National institute for Occupational Safety and Health. Exposure to stress. Occupational hzards in hospitals, DHHS. Centers for dsase control prevention. [Internet].2008[cited 30 Oct 2011] available :http://www.cdc.gov/NIOSH/
5. Tangri RP.what stess costs.A special report presented by chrysalis performance strategies inc. 2003. Available at:www.stresscosts.com
6. Robiz Stephen (1995). Organizational Behavior Management, Translated by Ali Parsaian and Mohammad Arabi, Tehran Institute of Publications, Business Studies and Research.
7.Tangri RP.what Stress costs.A special report presented by shrysalis performance strategies Inc [internet]. 2003 [Cited 5 Aug 2009] Available: http://www.stress costs.com
8. Shirazi F, Rezvani Sh, Haghighi N, Farzamfar E. (2014). The Relationship between Mental Health Disorders with Anxiety and Depression in Mothers of Children, Cheshmandaz Amin in Applied Psychology,1(1):37-44. [Persian]
9. Peter R. Alfredsson L, Hammar N, Siegrist J, Theorell T, Westerholm P. High effort, low reward and cardiovascular risk factors in employed Swedish men and women:baseline results from the Wolf study . J Epidemiol Commun Health . 1998; 52(9):540-7.
10. Gutierre/ DE.Coping with stress at work: a longitudinal study on health outcomes and quality of life. [dissertaton] Belin:Berlin freie Univ. 2002.
11. Soori H, Rahimi M,Mohseni H.[Occupational stress and work – related unintentional injuries among Iran an workers , a case control study . Iran J Epidemiol. 2005;1(4,3):53-8[Persian].
12. Youseiv AR, Ghassemi GHR.Job burnout in psychiatric and medical nurses in Isfahan,Islamica Redouble Iran. Est Mediterr Health J. 2006 sep; 12(5):662-9. [Persian]
13. Etemadi, A; Jarara, J; Shafi Abadi, A; and Nouranipour, R, (2009). Comparison of Communication and Effectiveness on Couples' Mental Health Promotion and Satisfaction, Iranian Journal of Counseling Association, 8(30): 7-27 [Persian]
14. Talebi B, Hashempoor E. Investigate the relationship between organizational health and

[Downloaded from ohhp.ssu.ac.ir on 2026-11-26]
[DOI: 10.18502/ohhp.v3i3.1968]

organizational culture with teachers' job burnout. , 2019; 12(43): 89-107. [Persian]

15. Kerdegar T, Javidi, H. The Relationship between Emotional Intelligence, Mental Health and Job Stress of Mothers with Mental Health of High School Female Students. Quarterly Journal of Women and Society, 2017; 8(30): 129-45. [Persian]
16. Afkhmi Aghda M, Abdoli Am, Falahati Aghda M, Ghnipour A, Yazdanian Poodeh Z, Shekarriz N. Investigating the Relationship between Job Stress and Mental Health in Yazd Institute of Reproductive Sciences. Vice chancellor for research, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences. Iran: Yazd.
17. Veissi M, Atefvahid M K, Rezaee M. Job Stress, Job Satisfaction and Mental Health: The Balancing Effects of Personal Hardiness and Social Support Network Factors. IJPCP. 2000; 6 (2 and 3) :70-79.[Persian]
18. Aghilinejad M, Mohammadi S, Afkari M, Abbaszade Dizaji R. Surveying the association between occupational stress and mental health, personality and life stressful events in Tehran police officers. Research in Medicine. 2007; 31 (4) :355-360. [Persian]
19. Hashemzadeh E, Aurangi M, Bahrehdar M. The Relationship Between Job Stress and Mental Health in a Group of Hospital Employees in Shiraz. IJPCP. 2000; 6 (2 and 3) :55-63. [Persian]
20. Shahraki Vahed A, Mardani Hamuleh M. Assessment of the relationship between mental health and job stress among nurses. jmj. 2010; 8 (3) :34-40[Persian].
21. Landa J. The relationship between emotional intelligence, occupational stress and health in nurses. International Journal of Nursing Studies. 2008; 45(6):888-901
22. Wang W , Kong AWM, Chair SY. Relationship between job stress level &coping strategies used by Hong Kong nurses working an acute surgical unit. Applied Nursing Research. 2011;(24)4:238-43.
23. Andrews D, Wan T. The importance of mental health to the experience of job strain. Journal of Nursing Management. 2009;(17)3: 340-51.
24. Hui W, Gui X, Wei S, Wan J,Wang, L. Depressive symptoms and occupational stress among Chinese female nurses.Research in Nursing &Health. 2011; (34)5:401-7.
25. Kabirzadeh A, Mohseni Saravi B, Asghar Z, Bagherian Farrokh Abadi E, Bagherzadeh Lodar R. General Health and Occupational Stress in Medical Record Officers of Mazandaran Province Hospitals. Journal of Health Information Management. 2007;(4)2:22-33.
26. Khaghanizadeh M, Ebadi A, Cirati nair M, Rahmani M. The study of relationship between job stress and quality of work life of nurses in military hospitals. J Mil Med. 2008; 10 (3) :175-84.[Persian]
27. Molaie B, Mohamadi M, Habibi A, Zamanzadeh V, Dadkhah B, Molavi P et al . A Study of Job Stress and Its Related Causes among Employed

[Downloaded from ohhp.ssu.ac.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.18502/ohhp.v3i3.1968]

Women in Ardabil City. J Ardabil Univ Med Sci. 2011; 11(1) :76-85. [Persian]

28. Pholadvand kha. The relationship between organizational climate and the mental health of hospital workers in Ilam State Hospitals. sjimu. 2007; 15 (1) :44-50. [Persian]

29. Moshtagh Eshgh Z, Aghaeinejad A A, Peyman A, Amirkhani A, Chehregosha M. Relationship between Occupational Stress and Mental Health in Male Personnel of Medical Emergency in Golestan Province. jgbfnm. 2015;12(1):29-38. [Persian]

30. Sadeghi A, Rahmani B, Keiaee MZ,Ahmadpour M,Mohammadi R,Nabavi S H .Mental Health Status of the personnel at Shahid Rajae Teaching Hospital in Qazvinl. North Khorasan University of Medical Sciences. 2011;2(4):33. [Persian]

31. Jafari E, Nikneshan Sh, Abedi MR. Mental Health Status of Oil Refining Company Staff in Isfahan. Hakim Health Sys Res. 2010;13(3):192-198

32. Assadzandi, M, Sari, R, Ebadi, A, Sana'i Nasab, H(2009). Mental health status in military nurses. Journal of Military Medicine, 11(3) :135-141. [Persian]

33. Ross, Randall R. & Altmayer, Elizabeth M., (2001). Occupational Stress, Second Edition, Gholamreza Khajehpour translation, Tehran, Industrial Management organization Publications

34. Peiman Pak F, Mansur L; Sadeghi M; Purebraham T. The Relationship of Job Stress With Marital Satisfaction and Mental Health in Nurses of Tehran Hospitals. Quarterly Journal of Career & Organizational Counseling. 2012;4(13):27-54.

[Downloaded from ohhp.ssu.ac.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.18502/ohhp.v3i3.1968]

The Relationship between Occupational Stress and Mental Health in Central Bafgh Iron Workers

Mohammad AFKHAMI AGHDA[1]. Faezeh AFKHAMI AGHDA[2*], Maryam FALAHATI[3], Hossein MOAHAMMAD MIRZAEE[4]

Abstract

Introduction: Occupational stress is one of the most important phenomena in the workplace and mental health, as an important factor in all personal, social, and occupational life aspects. The purpose of this study was to determine the relationship between job stress and mental health among workers of central iron ore in Bafgh City, Iran.

Methods: This was a descriptive correlational study and the statistical population included 2400 people working in central Bafgh iron ore in 2014. The sample size was estimated as 331 using the Morgan and Krejcie table. Data collection tools included the Goldberg general health questionnaire (GHQ) and Depression Anxiety Stress Scales (DASS). $Spss_{21}$ was used for analyze the data.

Results: The results showed that mental health was higher in employees, while job stress was higher among the workers and this indicated a significant association between job stress and mental health in both employees and workers. However, regarding the demographic variables, only gender was related to mental health and rest of the demographic variables had no significant relationship with mental health and job stress ($5 \geq P$).

Conclusion: Occupational stress was related to mental health in employees and workers; this can affect the level of production and product quality. Furthermore, occupational tress and mental health not only affect the workers and employees, but also expose the society and other people at risk. Consequently, it is necessary to plan and render different services at the occupation environment to decrease job stress and improve the current situation.

Keywords: Work Stress, Mental Health, Central Bafgh Iron

Original Article

Received: 2019/01/04

Accepted: 2019/05/05

Citation:

AFKHAMI AGHDA M. AFKHAMI AGHDA F, FALAHATI M, MOAHAMMAD MIRZAEE H. The Relationship between Occupational Stress and Mental Health in Central Bafgh Iron Workers. Occupational Hygiene and Health Promotion 2019; 3(4): 215-26.

[Downloaded from ohhp.ssu.ac.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.18502/ohhp.v3i3.1968]

[1]Department of Health Education, Social Factors Research Center, School of Public Health, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran

[2] Department of Public Health, Student Research Committee, School of Public Health, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran

*(Corresponding Author: afkhma@yahoo.com)

[3]Master of Counseling, Faculty of Health, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran

[4]General Practitioner, Central Bafgh Health Center, Bafgh, Yazd, Iran